

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 76

Archeologienota Colruyt (Spar) te
Erembodegem (Oost-
Vlaanderen).

Programma van Maatregelen.

CLAEYS SIMON & MATTHIAS BENJAMINS

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2016
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Bart De Smaele, Hadewijch Pieters
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.

---

1 Gemotiveerd advies

Naar aanleiding van het vooronderzoek (bureaustudie) zonder ingreep in de bodem, uitgevoerd door ADEDE, kan geconcludeerd worden dat in een deel van het onderzoeksgebied te Erembodegem nog een archeologische verwachting bestaat.

Gezien de ligging en het bodemtype van het onderzoeksgebied kan aangenomen worden dat de locatie een zeer gunstig woongebied is met gronden ideaal voor verschillende soorten landbouw. Aangevuld met gegevens van prospecties en losse vondsten uit de omgeving van het onderzoeksgebied opent dit zeker perspectieven met betrekking tot de bewaring van eventueel aanwezige steentijdvindplaatsen. Ook de Romeinse periode en de middeleeuwen kunnen vertegenwoordigd zijn in het onderzoeksgebied. Op de historische kaarten vinden zijn aanwijzingen voor een 18de of 19de-eeuws gebouw aanwezig.

De 20ste-eeuwse bouwfases zorgden echter voor een significante verstoring van een deel van het terrein. Op die locaties worden geen archeologische waarden meer verwacht. Ter plaatse van de huidige parking kan zich nog wel een archeologisch niveau bevinden. Enkele boringen, uitgevoerd in het kader van een infiltratieonderzoek, geven aan dat de verstoring veroorzaakt door de aanleg van de parking tussen de 30 en 50 cm onder maaiveld reikt.

Zowel de bouw van de uitbreiding van het handelgebouw als de diepere ingrepen ter plaatse van de huidige parking (hemelwaterput, buffer-reservoirs, septic tank en andere) kunnen voor een verstoring van een archeologisch niveau zorgen, maar ook de voorziene nivelleringswerken ten behoeve van de aanleg van de nieuwe parking kunnen een eventueel archeologisch niveau verstoren. Daarom adviseert ADEDE om voorafgaand aan de werken een proefsleuf aan te leggen om vast te stellen of er zich een behoudenswaardig archeologisch niveau in het plangebied bevindt. Deze moet ook de locatie van het 18de of 19de-eeuwse gebouw aansnijden om een waardebeoordeling van eventuele resten van dat gebouw mogelijk te maken. Aangezien de parking op dit moment verhard en in gebruik is kan dit proefsleuvenonderzoek op dit moment niet uitgevoerd worden. Het vooronderzoek met ingreep in de bodem wordt daarom uitgesteld.

2 Programma van maatregelen

Projectcode	2016I7
Site	Erembodegem Colruyt (Spar)
Projectsigle ADEDE	ERE-COL
Ligging	Brusselbaan 208 9320 Erembodegem
Bounding Box	Punt 1 (NO): X: 129850,805m Y: 178426,992m Punt 2 (ZW): X: 129485,920m Y: 178328,935m
Kadaster	Erembodegem, Afd. 1, Sectie A, nr. 1479 ^e Zie plannr. 2 (onderaan paragraaf)
Soort onderzoek	Vooronderzoek met ingreep in de bodem (uitgesteld traject)
Opdrachtgever	Colim cvba (Colruyt Group) Edingensesteenweg 196 1500 Halle
Aard van de vervolgwerven	Gedeeltelijke afbraak bestaand complex. Verbouwing tot polyvalent handelsgebouw met bijhorende parking en groenvoorziening.
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Bart De Smaele 2015/00070
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Claeys S., Heyndrickx M., Pieters H. & Benjamins M., 2016, Archeologienota Colruyt (Spar) te Erembodegem (Oost-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 76, Gent.
Grootte projectgebied	3000 m ²
Periode uitvoering	September – Oktober 2016
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek, archeologienota

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Erembodegem - Brusselbaan 208

Plannummer 3.
Onderzoeksgebied op kadastrale kaart

Projectcode: 2016I7

Digitaal aangemaakt 17-10-2016

1:1.000 © AGIV

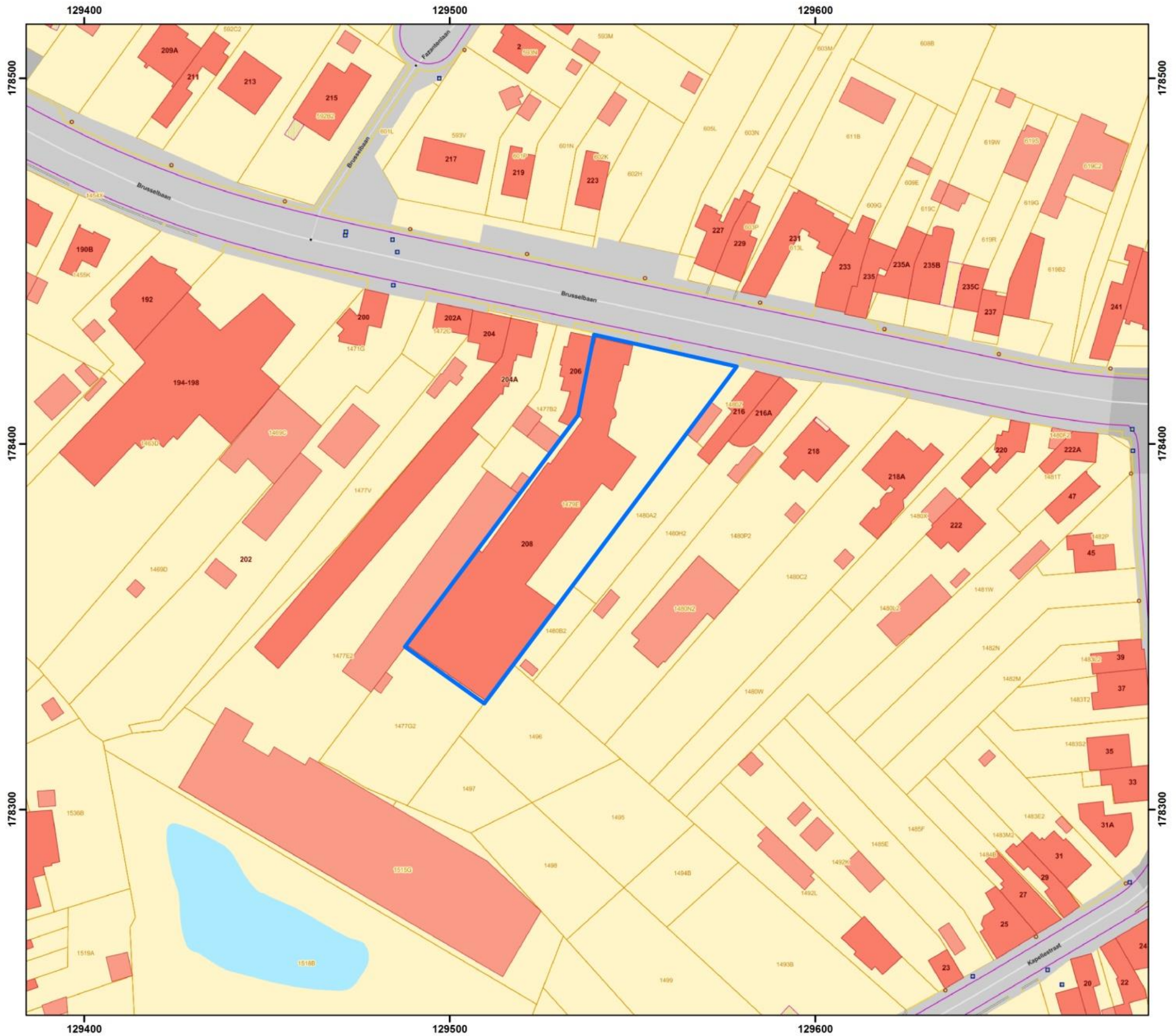
Legende

 Onderzoeksgebied

N

0 70
Meter

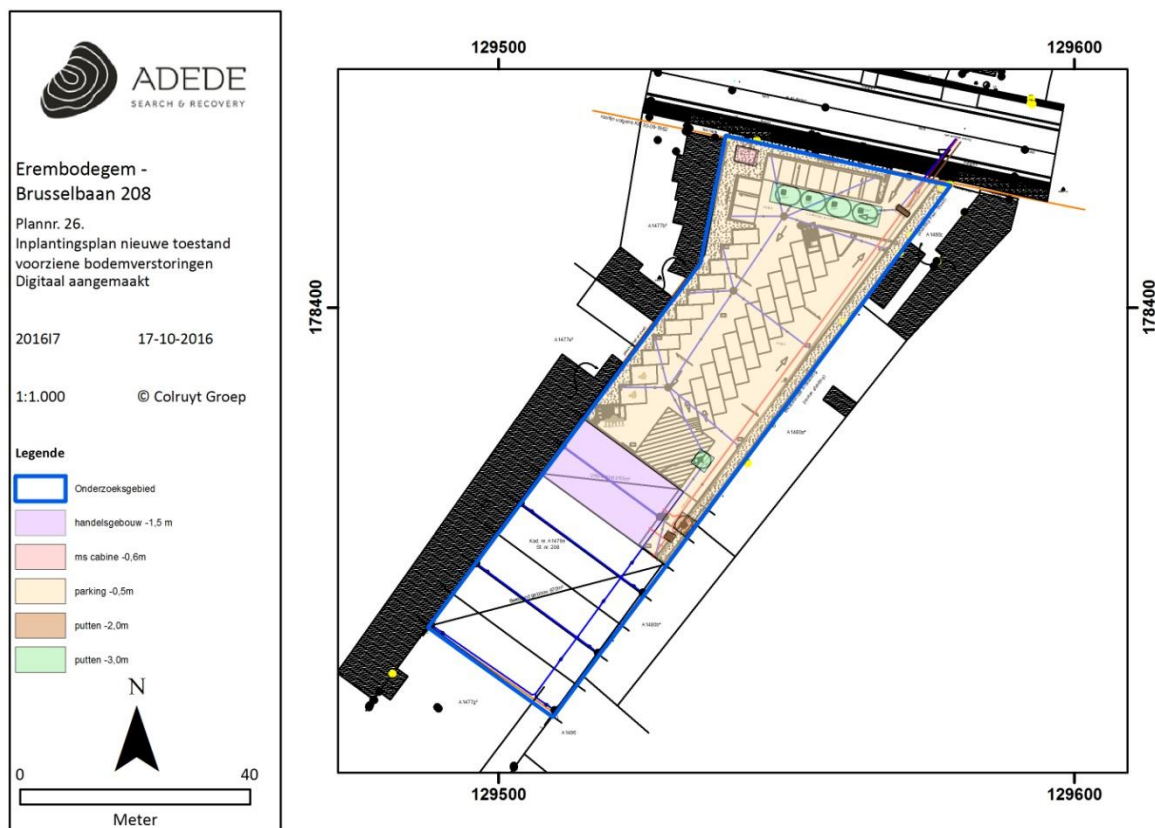

3 De aanleiding van het vooronderzoek

Het plangebied ligt aan de Brusselbaan tussen Affligem en Erembodegem, een oude weg waar in de loop der jaren een dichte lintbebouwing langs tot stand is gekomen. Het plangebied kenmerkt zich door handelsbebouwing, loodsen en een verharde parking. De archeologienota werd opgesteld naar aanleiding van de aanvraag tot het bekomen van een stedenbouwkundige vergunning voor het uitvoeren van afbraak en constructiewerken in functie van het oprichten van een supermarkt.

Omdat bij de werkzaamheden grondverzet plaatsvindt over een oppervlakte groter dan 1000m², is de aanvrager verplicht een (bekrachtigde) archeologienota bij te voegen waarin de archeologische waarde van het terrein dat verstoord wordt is vastgesteld.

Vanwege deze verplichting heeft de aanvrager aan ADEDE gevraagd een archeologienota op te stellen. ADEDE heeft in eerste instantie een bureauonderzoek uitgevoerd.

Figuur 1. Inplantingsplan nieuwe toestand met voorziene nieuwe bodemverstoringen.

4 De resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

---

a. Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem is de bureauonderzoeksfase van het onderzoek op deze locatie afgerond. Het bureauonderzoek draagt het projectnummer 2016I7.

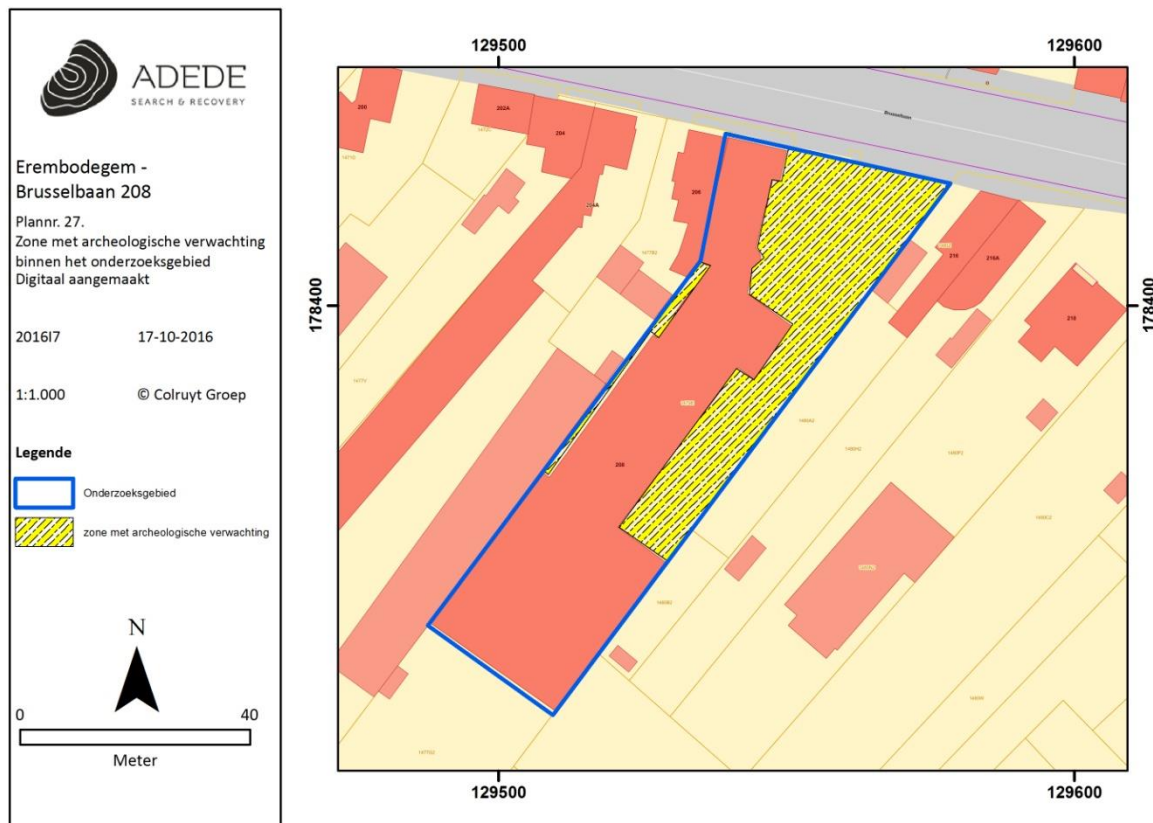
b. Het plangebied ligt op een hoger deel van het landschap op een kleine kilometer ten oosten van de Dender. . In de omgeving van het plangebied zijn op verschillende plaatsen steentijdafslagen waargenomen bij een grote veldprospectie. Dat betekent dat in het gebied in de steentijd gewoond of verbleven is. Ook vindplaatsen uit de metaaltijden, Romeinse tijd en middeleeuwen kunnen aanwezig zijn omdat de plek altijd een geschikte bewoningslocatie is geweest en er in de omgeving ook sporen van steenbouw uit de Romeinse tijd¹ zijn aangetroffen en elders een fragment van een Merovingisch zwaard² is gevonden. Doordat het gebied zo hoog gelegen is en er in het holoceen geen afzettingen meer hebben plaatsgevonden, liggen eventuele archeologische niveaus direct onder de bouwvoor, en zijn daar waarschijnlijk gedeeltelijk in opgenomen. Ook zullen sporen uit verschillende perioden elkaar overlappen en oversnijden omdat ze niet stratigrafisch van elkaar gescheiden zijn. Uit de historische kaarten blijkt dat er binnen het plangebied met zekerheid in de 19de eeuw, maar mogelijk ook al in de 18de eeuw bebouwing aanwezig was. Omdat er geen eerdere cartografische bronnen van het plangebied bestaan kan die bebouwing ook al een grotere ouderdom hebben. Door de 20ste-eeuwse bouwactiviteiten is aannemelijk dat in het westelijke deel van het plangebied de bodemopbouw is verstoord, alleen onder de huidige parking kunnen mogelijk nog onverstoorde bodems aanwezig zijn waarin zich archeologie kan bevinden.

c. Voor dat deel van het plangebied dat op dit moment niet bebouwd is, geldt een archeologische verwachting op het voorkomen van sporen en resten daterend uit de steentijd tot en met de nieuwe tijd. Deze sporen zullen niet stratigrafisch gescheiden zijn en voorkomen direct onder de bouwvoor. Door de voorgenomen ontwikkeling wordt het hele terrein oppervlakkig verstoord en op sommige plaatsen waar ondergrondse infrastructuur wordt aangelegd vindt een diepere verstoring plaats. In beide gevallen wordt het archeologisch niveau (als dat aanwezig is) aangesneden of volledig vernietigd. Als er een behoudenswaardige archeologische vindplaats aanwezig is, moet deze daarom opgegraven worden. Om te bepalen of er een behoudenswaardige vindplaats aanwezig is, dient een proefsleuf gegraven te worden.

---

¹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/31799>

² <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/31912>

Figuur 2. Archeologische verwachting van het plangebied nav het bureauonderzoek.

5 De vraagstelling en onderzoeksdoelen

De maatregelen voor het vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaan uit een proefsleuvenonderzoek

Dit proefsleuvenonderzoek moet uitgevoerd worden om de aanwezigheid van archeologische resten en sporenniveaus vast te stellen en de archeologische waarde te bepalen.

De vragen die door het proefsleuvenonderzoek beantwoord moeten worden, zijn:

1. Is er in het plangebied een behoudenswaardige vindplaats aanwezig? Betreft het een vindplaats uit één of meer archeologische perioden? Is er een steentijd vindplaats aanwezig?
2. Wat is de aard, ouderdom, kwaliteit en informatiewaarde van de sporen?
3. In hoeverre is er sprake van stratigrafische complexiteit?

4. Wat is de ruimtelijke spreiding binnen het plangebied? Kunnen er zones aangewezen worden waar zich (waarschijnlijk) geen archeologische resten (meer) bevinden?

6 De onderzoeksstrategie en -methode

Ter plaatse van de plangebied moet door middel van een proefsleuvenonderzoek vastgesteld worden of er onder de aanwezige verharding een behoudenswaardig archeologisch niveau bewaard is gebleven. Drie boringen in het kader van infiltratieonderzoek hebben al uitgewezen dat de bodemopbouw onder verharding waarschijnlijk onverstoorde is. Het archeologische niveau kan sporen bevatten uit meerdere perioden, het proefsleuvenonderzoek moet hier uitspraak over doen. Het onderzoeksdoel van het proefsleuvenonderzoek is succesvol bereikt als er een uitspraak gedaan kan worden over de aanwezigheid van één (of meerdere) archeologische vindplaatsen in het plangebied en, zo ja, wat de archeologische waarde van die vindplaatsen is.

7 De onderzoekstechnieken

Onder de huidige verharding moet een proefsleuf aangelegd worden. De oppervlakte van het gebied dat nog een archeologische verwachting heeft en bedreigd wordt, bedraagt ongeveer 1100 m². Dit betekent dat maximaal $12,5\% \cdot 1100 =$ ongeveer 140 m² door middel van proefsleuven onderzocht moet worden. Bij een breedte van de sleuven van 2 meter levert dat een lengte van 70m op. De sleuven worden aangelegd conform het plan in figuur 3. 1 x 20 m lengte 1, en 1 x 15 m lengte. uitgevoerd. Het proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk, rekening houdend met onderstaande specificaties.

Als na het verwijderen van de bovenlaag blijkt dat een (restant) cultuurlaag behouden is, wordt deze in vakken van vier bij vijf meter laagsgewijs verdiept en worden eventuele vondsten per vak verzameld. Hierna dient verdiept te worden tot een eerste leesbaar vlak. Het vlak wordt met een metaaldetector gecontroleerd op vondsten. Vondsten die bij de aanleg van het vlak worden gedaan worden in vakken van vier bij vijf meter verzameld.

Figuur 3. Locatie van de proefsleuven in het plangebied.

Het vlak wordt ingetekend op een vlaktekening met schaal 1:50. Vlaktekeningen mogen digitaal met een (robotic) Total Station worden gemaakt. Sporen worden gecoupeerd voor zover nodig om tot een waardering en datering van de vindplaats te komen. Coupetekeningen worden op schaal 1:20 gemaakt. Ter plaatse van de 18de of 19de-eeuwse bebouwing wordt bij het aantreffen van bakstenen funderingen tussen de funderingen verdiept tot een vloerniveau of tot zover redelijkerwijs mogelijk in de beperkte ruimte van de sleuf.

Op gezette afstanden van 20 meter wordt van het lengteprofiel een profielopname gemaakt ten behoeve van de registratie van de bodemopbouw. Eventueel kan hierbij een aardkundige geraadpleegd worden.

Vondsten worden per spoor verzameld met het oog op datering. Indien sporen met organische vulling worden aangetroffen dienen deze bemonsterd te worden met het oog op latere uitwerking in het kader van een definitief onderzoek.

Van bouw materiaal wordt een representatieve selectie verzameld, het overige materiaal wordt uitgeselecteerd. Indien constructiehout bewaard is gebleven wordt dit bemonsterd ten behoeve van eventueel dendrochronologisch onderzoek.

Indien tijdens het proefsleuvenonderzoek aanwijzingen worden verkregen voor de aanwezigheid van een steentijdsite, moet de onderzoeksstrategie aangepast worden.

Steentijdvondsten in situ worden in eerste instantie driedimensionaal ingemeten en nog tijdens het veldwerk ter evaluatie voorgelegd aan een deskundige, zodat een verdere terreinwaardering (via boringen, evaluatie van bewaring bodemprofiel, enz.) kan uitgevoerd worden.

Er wordt meteen aandacht besteed aan een grondige evaluatie van het bodemprofiel met het oog op bewaringstoestand. Dit laatste dient te gebeuren via een volledige registratie van het bodemprofiel met een gedetailleerde bespreking van de horizonten. Er wordt een kaart opgemaakt met aanduiding van de zone(s) die relevant is/zijn voor een aanvullend booronderzoek.

Daarnaast wordt verwezen naar de bepalingen rond steentijdsites en methodes van onderzoek hiervan zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

Competenties van de uitvoerend archeologen

Het veldwerk wordt uitgevoerd door minstens 2 gediplomeerde archeologen, die permanent op de site aanwezig zijn. Daarnaast wordt conform de Code van Goede Praktijk een aardkundige betrokken bij het veldwerk, deze dient echter niet permanent op het terrein aanwezig te zijn.

Minstens één van de uitvoerende archeologen dient ten minste 220 werkdagen veldervaring te hebben met onderzoek op zandbodems en lemige zandbodems.

Minstens één van de uitvoerende archeologen moet beschikken over een ruime kennis betreffende grondsporen en vondstmateriaal uit de metaaltijden en de Romeinse en middeleeuwse periode.

De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met archeologisch onderzoek op zandbodems en lemige zandbodems.

8 De voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

---

Er zijn geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

9 Plannenlijst

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0003	Onderzoeksgebied op kadastrale kaart.	1:1.000	digitaal	17-10-2016
0026	Inplantingsplan nieuwe toestand voorziene bodemverstoringen	1:1000	digitaal	17-10-2016
0027	Zone met archeologische verwachting binnen het onderzoeksgebied	1:1000	Digitaal	17-10-2016
0028	Zone met archeologische verwachting en locatie proefsleuven	1:1000	Digitaal	17-10-2016